

УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто сучасні підходи до управління витратами підприємств у контексті цифрової економіки та стратегічного фінансового менеджменту. Проаналізовано інтеграцію аналітичних методів (Activity-Based Costing, Zero-Based Budgeting), цифрових інформаційних систем (ERP, BI) та інструментів стратегічного контролінгу для підвищення прозорості фінансових потоків, оптимізації використання ресурсів та зниження ризиків у процесі прийняття управлінських рішень. Інтеграція таких методів сприяє ефективному контролю витрат, точнішому прогнозуванню та гармонізації фінансових і операційних процесів, що підвищує конкурентоспроможність і фінансову стабільність підприємства.

Ключові слова: управління витратами, фінансовий менеджмент, цифрові інформаційні системи, стратегічне планування, контролінг.

IMPLEMENTATION OF MODERN FINANCIAL MANAGEMENT METHODS IN ENTERPRISE COST MANAGEMENT SYSTEMS

Abstract

The article examines modern approaches to enterprise cost management in the context of the digital economy and strategic financial management. It analyzes the integration of analytical methods (Activity-Based Costing, Zero-Based Budgeting), digital information systems (ERP, BI), and strategic controlling tools to enhance the transparency of financial flows, optimize resource utilization, and reduce risks in managerial decision-making. The integration of these methods supports effective cost control, more accurate forecasting, and the alignment of financial and operational processes, thereby increasing the competitiveness and financial stability of the enterprise.

Key words: cost management, financial management, digital information systems, strategic planning, controlling.

Вступ

У нинішніх умовах глобалізації та цифрової трансформації підприємства змушені шукати нових підходів до управління витратами. Адже такі методи контролю, які облік витрат та порівняння фактичних показників із плановими вже не забезпечують достатньої ефективності та прозорості фінансових процесів. Для більш гнучкого реагування на зміни зовнішнього середовища та раціональнішого розподілу ресурсів в управлінні витратами підприємствам потрібно використовувати сучасних аналітичних методів, такі як Activity-Based Costing, Zero-Based Budgeting та інтегровані ERP-системи. Це сприяє формуванню прозорої фінансової структури та підвищенню ефективності управлінських рішень в умовах економічної нестабільності, забезпечуючи підприємству стратегічну стійкість та довгостроковий розвиток.

Результати дослідження

Під управлінням витратами розуміють системний процес планування, контролю та аналізу економічних ресурсів підприємства з метою підвищення ефективності їх використання та підтримки стратегічних цілей організації [1]. Дослідження економістів вказують на те, що традиційні методи управління витратами не відповідають вимогам цифрової економіки [2]. Сучасний фінансовий менеджмент розглядає витрати не лише як елемент бухгалтерського обліку, а як ключову складову управлінського контролінгу, що забезпечує своєчасну інформацію для прийняття управлінських рішень.

Наукові дослідження класифікують інструменти управління витратами за функціональними напрямками – від базових методів бюджетування до складних аналітичних та цифрових підходів. До

основних методик відносять Activity-Based Costing (ABC), Target Costing, Kaizen Costing, а також різні бюджетні стратегії та інтегровані ERP/BI-системи, які слугують фундаментом сучасного контролінгу витрат на всіх рівнях управління – від оперативного до стратегічного [3].

Це свідчить про те, що сучасне управління витратами виходить за межі традиційного обліку, перетворюючись на комплексну систему методів, яка забезпечує підприємству можливість глибоко аналізувати ключові чинники формування витрат (drivers), оптимізувати внутрішні бізнес-процеси та ефективно поєднувати фінансові й операційні дані. Такий підхід дозволяє формувати обґрунтовані управлінські рішення та підвищувати ефективність ресурсного забезпечення підприємства в нинішніх умовах змінного ринкового середовища.

Чільне місце серед класичних сучасних підходів до управління витратами посідає ABC-метод (Activity-Based Costing), який на відміну від традиційних методів, що ґрунтуються на розподілі непрямих витрат пропорційно обсягу продукції, передбачає їх розподіл за активностями (діями), що спричинили ці витрати. Це дозволяє точніше ідентифікувати витрати на рівні процесів і продукції, що особливо важливо для складних виробничих систем і багатопрофільних підприємств. Наукові дослідження показують, що застосування ABC дозволяє не лише оптимізувати облік, а й підвищити прозорість витратних процесів, виявити неефективні операції та перенаправити ресурси у стратегічні напрями. У системах контролінгу, де розрахунок КРІ щодо витратних центрів стає основою для ухвалення рішень [3].

Іншим важливим методом фінансового менеджменту є Zero-Based Budgeting (ZBB), який передбачає такий підхід до планування, розподілу, контролю та аналізу фінансових ресурсів підприємства, який вимагає обґрунтування кожної статті витрат «з нуля» на початку кожного бюджетного циклу. У контрасті до традиційного бюджетування ZBB не приймає минулі витрати як базові, що змушує менеджерів оцінювати доцільність кожної бізнес-операції в контексті стратегічних цілей компанії [4]. Упровадження цього підходу забезпечує раціоналізацію ресурсного забезпечення та формує підвищену відповідальність підрозділів за рівень витрат.

У сучасних наукових дослідженнях особливе місце відводиться цифровим технологіям як ключовому чиннику трансформації системи управління витратами підприємства. Зокрема, впровадження ERP-систем (Enterprise Resource Planning), BI-платформ та хмарних рішень забезпечує інтеграцію процесів обліку, планування, контролю й аналітики витрат у єдину інформаційно-аналітичну інфраструктуру. Таке поєднання фінансових методів створює передумови для формування безперервного інформаційного потоку, що підвищує якість управлінського контролю, забезпечує доступ до актуальних даних у режимі реального часу та розширює можливості прогнозування фінансових показників. У результаті менеджмент отримує інструментарій для ухвалення стратегічно обґрунтованих рішень, спрямованих на оптимізацію витрат, зниження фінансових ризиків і підвищення економічної ефективності господарської діяльності підприємства.

Ефективна цифрова інтеграція в системі управління витратами передбачає для підвищення прозорості й надійності фінансових даних також застосування технологій штучного інтелекту, автоматизацію бізнес-процесів за допомогою роботизованої автоматизації (RPA) та використання блокчейн-рішень. Їх упровадження розширює можливості не лише оперативного контролю поточних витрат, а й підвищення точності фінансового прогнозування та мінімізує вплив людського чинника і знижує ризики, пов'язані із помилками обліку. У результаті підприємства отримують більш стабільну інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

У сучасній системі фінансового менеджменту управління витратами виходить за межі суто тактичного контролю поточних витрат і поступово трансформується у ключову складову стратегічного менеджменту підприємства. У цьому контексті фінансові інструменти застосовуються не лише з метою оперативного моніторингу та контролю рівня витрат, а й для формування довгострокових фінансових стратегій, обґрунтування інвестиційних рішень і управління ризиками, пов'язаними зі змінами структури та динаміки витрат. Це дозволяє узгоджувати витратну політику із загальними стратегічними цілями підприємства та забезпечувати її адаптивність до частих змін зовнішнього середовища.

Реалізація стратегічного управління витратами ґрунтується на застосуванні комплексних аналітичних моделей та інструментів стратегічного контролінгу, які враховують не лише показники поточної ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства, але й довгострокові ринкові тенденції, технологічні зрушення, трансформацію споживчої поведінки та вплив зовнішніх економічних ризиків. Використання таких методів формує комплексні передумови для зростання

конкурентоспроможності підприємства шляхом підвищення ефективності використання ресурсів і зниження витратної складової у структурі собівартості продукції. Водночас це сприяє зміцненню фінансової стійкості за рахунок збалансування грошових потоків, мінімізації фінансових ризиків та підвищення прогнозованості фінансових результатів. Крім того, впровадження сучасних методів та інструментів стратегічного управління витратами забезпечує своєчасну трансформацію внутрішніх бізнес-процесів відповідно до змін ринкового середовища, технологічних викликів і стратегічних пріоритетів розвитку підприємства, що в довгостроковій перспективі створює основу для сталого економічного зростання.

Висновки

Отже, поєднання інтеграція сучасних інструментів фінансового менеджменту в систему управління витратами підприємства є не лише доцільною, а й об'єктивно необхідною умовою підвищення ефективності його функціонування в умовах цифрової економіки та зростаючої нестабільності зовнішнього середовища. Відмова від фрагментарного застосування окремих методів на користь комплексного підходу дозволяє трансформувати управління витратами з інструменту оперативного контролю у важливу складову стратегічного управління підприємством.

Використання сучасних методів аналітики витрат, зокрема Activity-Based Costing та Zero-Based Budgeting, у поєднанні з цифровими інформаційними системами класу ERP і BI формує єдину інформаційно-аналітичну платформу, що забезпечує прозорість фінансових потоків, підвищує достовірність облікових даних та розширює можливості аналітичної обробки інформації. Це створює умови для формування адаптивного та гнучкого механізму контролю витрат, здатного своєчасно реагувати на внутрішні й зовнішні зміни.

Водночас цифровізація управління витратами сприяє розвитку інтелектуальних систем прогнозування витрат і пов'язаних із ними фінансових ризиків, що підвищує якість планування та знижує невизначеність у процесі прийняття управлінських рішень. Поєднання фінансових і операційних процесів у межах єдиного управлінського контуру дозволяє узгоджувати стратегічні цілі підприємства з його поточними операційними можливостями та оптимізувати структуру витрат.

Таким чином, впровадження сучасних інструментів фінансового менеджменту в управління витратами забезпечує зміцнення конкурентних позицій підприємства, сприяє підвищенню його фінансової стійкості та створює передумови для сталого розвитку в довгостроковій перспективі..

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мілаш, І. В., & Гаркуша, Н. М. (2017). Управління витратами підприємств роздрібною торгівлі за центрами відповідальності. *Проблеми економіки*, (4), 113–117.
2. Котельникова, Ю., Чумак, Г., & Ворошилова, О. (2025). Управління витратами в умовах цифрової економіки: сучасні моделі та інструменти оптимізації. *Економіка та суспільство*, (73). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-44>
3. Телічко, Н., Дідур, Г., & Мельничук, О. (2025). Сучасні інструменти контролінгу витрат у системі операційного, інвестиційного та стратегічного менеджменту. *Економіка та суспільство*, (78). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-106>
4. Kagan, J. (2025). *Master Zero-Based Budgeting: A Comprehensive Guide*. Investopedia. Updated August 16, 2025; Reviewed by Thomas Brock; Fact checked by Michael Rosenston. <https://www.investopedia.com/terms/z/zbb.asp>

Віталій Володимирович Зянько – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна

Коновал Віталіна Вячеславівна – здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна.

Zianko Vitalii – Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine.

Konoval Vitalina – Master's (Level II) student at the Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine.